
Ainutlaatuinen sosiologibiografia

Juha Suoranta:

C.Wright Millsin Sosiologinen elämä. Tampere: Vastapaino, 2017, 300 s.

ISBN 978-951-768-590-0

Juha Suorannan loisteliaasti kirjoittama *C. Wright Millsin Sosiologinen elämä* on saanut kiittävän, ellei ylistävän, vastaanoton. Yhdyn kuoroon. Tuskin koskaan olen saanut lukea näin ilmeikästä, sosioemotionaali-

sesti virittävää tutkimuskirjaa, joka on kirjoitettu ihmisille, valistuneille kansalaisille eikä vain tutkijoille. Kirja perustuu Millsin teoksiin, artikkeleihin, hänen tyttäriensä kokoamaan teokseen isänsä kirjeenvaihdosta ja hänen omaelämäkerrallisista muistiinpanoistaan sekä Mills-tutkimukseen. Ai-nutlaatuista!

Sosiologinen elämä on itsessään metodologinen näkökulma. Kiinnostavaa Millsissä ovat hänen tutkimuksensa ja olosuhteet, joissa tutkimukset ovat syntyneet. Mills on vaikuttava tarina, jonka Suoranta kirjoittaa vakuuttavasti ja taiten esiin, myös sen, mitä kunkin hetken yhteiskunnallisuudessa oli Millsin näkemänä polttavinta tutkia.

Suoranta seuraa Millsin metodologiaa. Tutkimus kristallisoituu kirjoittamiseen, jonka tuloksen on oltava hiottu lukemiseen kelpaava teksti, jossa on omaa runollisuuttaan. Selvää on, että ollaan valovuosien päässä nykyajan kaavamaisista tutkimuslauseista ja artikkelitehtailusta. Sosiologinen tutkimus on käsityötä, ja tutkittava ilmiö palautetaan yhteyksiinsä. Tämä puolestaan tarkoittaa kahden silmukan historiallisuutta: yksilön elämäkertaa ja yhteiskuntahistoriaa. Nämä tuottavat ”mutkikkaiden yhteyksien kirja”, ja yhteiskuntaa

voi lukea yksilön elämäkerrasta ja päinvastoin, elämäkerrasta yhteiskuntaa.

Suoranta on luonut tarkoituksiinsa erityisen tutkimustavan, jonka hän on nimennyt ”eläytyväksi menetelmäksi”. Suoranta on asettunut Millsin asemaan siten, miten se on ollut mahdollista hänen oman kuvittelukyynsä rajoissa. Hurja tehtävä, joka tuo mieleen suomalaisen sosiologian laadullisen käänteen 1970-luvun lopulla. Martti Grönfors kirjoitti silloin kenttätutkimusmenetelmien yhteydessä tutkimuskohteisiin ja heidän tilanteisiinsa eläytymisestä. Jos ei uskaltanut eläytyä, oli hyvä edes ymmärtää.

Myös JP Roosin Suomeen tuomassa omaelämäkertasuuntauksessa keskusteltiin aitoudesta ja tutkittavien subjektien äänen tavoittelusta. Nämä tavoitteet kuitenkin huuhtoutuivat kielelliseen käänteeseen. Tuossa metodiaaltoilussa muuan suomalainen merkkipaalu lie-nee Klaus Mäkelän toimittama teos *Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta* (1990). Oli jollain tavoin yllättävää todeta Suorannan päättävän teoksen Mäkelän varoitukseen, joka koski akateemisten tieteenalojen ”mahtailevia” reviierejä ja paalutuksia. Mäkelän arvovalta ja toiminta omalla tavallaan sementoi myös suomalaiseen laadulliseen sosiologiaan tiu-

kan metodipurismin, joka ei liiemmin tervehtinyt esimerkiksi Millisin keskeisteosta *Sosiologinen mielikuvitus*.

On hyvä ja kekseliäs teko Juha Suorannalta nostaa (taas) esiin tällainen eläytyvä menetelmä. Teko kertoo myös Suorannan omasta tutkijanlaadusta metodologia- ja menetelmäintresseineen. Voi katsoa vaikka vain Suorannan yhdessä Jari Eskolan kanssa kirjoittamaa kirjaa *Johdatus laadulliseen tutkimukseen* (1. painos 1998, 10. painos 2015) ja yhdessä Sanna Ryy-näsen kanssa kirjoittamaa *Taisteleva tutkimusta* (2014). Myös Suorannan teos *Radikaali kasvatus. Kohti kasvatuksen poliittista sosiologiaa* (2005) solahtaa kokonaisuuteen, mikä todistaa suoranaisesta sosiologisesta perheyhtäläisyydestä akselilla Mills–Suoranta.

Suoranta on alkujaan kasvatus-tieteilijä, nykyään pedagogis-sosiologinen hybridi ja moninaistoimija. On suomalaisen nykysosiologian ja suomalais-ten nykysosiologioiden kannalta ironista, että tarvittiin Suorannan kaltainen hahmo tuomaan sosiologian tutkimusklassikko voimallisesti takaisin täkäläisen sosiologian kentälle. Miten tämä on mahdollista? Keksinkin kolme vastausta: Deweyn paragmatismi, keskusteleva julkisuus sekä vapauttava kasvatus, joista kaksi jälkimmäistä ovat

Millsin hahmottamia vastalääkkeitä massayhteiskunnan demokratiakriisiin. Nämä kolme elementtiä ovat Juha Suorannan oman eetoksen tärkeitä aineksia. Niitä on hyödyllistä tarjoilla nyky-yhteiskuntatieteilijöille.

Mills opiskeli nuorena Texasin yliopistossa filosofiaa ja omaksui siellä pragmatismen – teoreettisesti perustellun empiirisen tutkimuksen ihanteen, tieteen käytäntökriteerit. Mills väitteli vuonna 1942 Wisconsinin yliopistossa sosiologiassa teoksella *A Sociological Account of Pragmatism*. Massayhteiskunta ja demokratiakriisi palautuvat Millsin massiiviseen trilogiaan, joka eritteli sodan jälkeisen modernin Amerikan Yhdysvaltojen tilan luokkayhteiskuntana (demokratiakriisi on esillä trilogian kolmannessa osassa).

The New Men of Power (1948) käsitteli yhdysvaltalaista ammattiyhdistysliikettä ja syndikalistista ideaa työläisten sisältäpäin demokratisoitavista yrityksistä. Empiria kuitenkin pani vastaan. Mills ei kohdannut toivomaansa vahvaa työväkeä, taistelevaa työväenluokkaa eikä ”rautaisia työväen intellektuelleja” vaan ay-johtajien moraalisen vararikon ja työläisaristokratian sekä kuluttamiseen viehtyneet duunarijoukot. (Déjà vu: opiskelijataistolaisuuden ja työläis-

romantiikan umpikuja 1970-luvun lopussa.)

Lopulta Mills ”hylkäsi työläis-metafysiikan”, jonka tilalle nousi eliitit vastaan massat -tarkastelu. *The White Collar* (1951) käsitteli muuttoliikettä, kaupungistumista ”pellolta toimistoon” ja luokkarakenteen murrosta, uudenlaisen (alemman) keskiluokan syntyä (valkokaulustyöläiset). Millsin sanoin ”todistamme iloisin robotin, teknologisen idiootin ja järjettömän realistin syntyä”. Tämä ilmentää *The White Collar* -kirjan teemoja, joita ovat kulutusyhteiskunta ja vieraantumisen, kulttuuriteollisuuden manipuloiva valta, viihde ja julkkiskultti. Frankfurtin koulun ja kriittisen teorian vaikutteet näkyvät. Teemat ovat tuttuja sittemmin ylioppilasliikkeen ja uuden vasemmiston asialistoilla. *The Power Elite* (1956) taas keskittyi siihen, miten massayhteiskuntaa hallitaan, miten eliitit uusintavat itsensä, miten ne verkottuvat ja muodostavat itsensä valtaeliittinä, taloudellisten, sotilaallisten ja poliittisten piirien yhteenliittymänä.

Suoranta selostaa trilogian syntyehdot perin juurin, kiinnostavasti ja oivaltavia linkejä löytäen. Hän kertoo myös Millsin töiden vastaanotot. Merkille pantava on esimerkiksi kiista Talcott Parsonsin kanssa tämän arvioitua *The Power Elite* -teoksen *World Politics* -leh-

teen. Suoranta pelkistää eron Parsonsin yhteiskunnan vallitsevaa tilaa pönkittävän rakenefunkcionalismin ja Millsin yhteiskuntakriittisten konfliktiteorioiden väliseksi. Valtajärjestyksen ja eriytyneen valtaeliitin he näkivät sinänsä samansuuntaisesti. Sitä koskevat tulkinnat kuitenkin törmäsivät perustavanlaatuisesti.

Mills riiteli läpi uransa yhdysvaltalaisen valtavirtasosiologian isojen nimien kanssa. *Sociological Imagination* (1959) merkitsi lopullista irtiottoa siitä. Hän irtisanoutui abstraktista empirismistä, kontekstittomasta ja näpertelevästä tilastotutkimuksesta sekä itseisarvoisesta, empiirisesti tyhjistä teoretoinnista ja käsittefetisismistä. Nämä olivat Millsin mukaan hänen aikansa sosiologian kaksi pääsuuntausta. Kolmas tie oli (oleva) *sosiologinen mielikuvi-tus*, joka ponnistaa sosiologian klassisesta perinnöstä, käyttäen eri tutkimustapoja sekä aineistoja kekseliäästi ja joustavasti. Ja mikä tärkeintä tavoittelee tutkimuksen yhteiskuntapoliittista relevanssia sekä debatoi, tähtää toimintaan ja käytäntöihin.

Suoranta löytää Millsin elämästä neljä sosiologihahmoa, jotka vaihtuvat, mutta elävät osin päällekkäin. On ”uraa luova professionaalisosiologi”, joka pysyy akateemisella reviirillä. Tämä on nuori Mills, joka jul-

kaisee artikkeleita, ei osallistu toimintaan. Toinen hahmo osallistuu (noin 1940–1945) ”päätöksentekoa palvelevaan sosiologiaan”, mikä on sovelta-
vaa sosiologiaa, jossa tehdään myös tilaustutkimusta. (Siinä kohtaa Suoranta kuvaa komeasti pieleen menneen hankkeen.) Kolmas on ”kriittinen sosiologi” (1945–1962), joka kritisoi valtaeliitin hallitsemaa järjestelmää ja valtavirtasosiologian hölynpölytutkimusta. Neljäs on ”julkisen sosiologin” hahmo. Se syntyi 1940-luvun alussa Millsin kirjoittaessa vasemmistolaisiin pienlehtiin. Niiden ote jalostui hänen 1950-luvun trilogiassa, mikä lopulta merkitsi irtiottoa yliopistososiologiasta. Mills intoutui Kuuban vallankumouksesta, syöksyi tapahtumiin ja polkaksi hetkessä terävän journalistissävyyisen *Listen, Yankee* -ajankohtaisdokumentin (1960). Millsin viimeiseksi kirjaksi jäi *The Marxists* (1962). Se on tilinteko Marxin teorioista: kestävä on nuori Marx.

Suoranta kutoo Millsiä koskevaan tarinaan kohteensa elämäntapahtumat. Sain kuvan traagisesta luokkaretkeilijästä, joka ei sopeutunut – eikä halunnut sopeutua – silloisen yhdysvaltalaisen yliopistososiologian valtavirtaan eikä sen pieneliitteihin. Hän kuitenkin eli sosiologiasta ja teki vimmaisesti ja aina työtä. Mills kuoli kolmanteen sydänkohtaukseen

vain 45 vuoden iässä tehtyään huikean ja vaikuttavan tuotannon lyhyessä ajassa.

Tommi Hoikkala